

Grozījumi Latvijas Stabilitātes programmā 2019. - 2022.gadam.

RĪGA, 2019

LATVIJAS REPUBLIKAS
FINANŠU MINISTRIJA

Saturs

1. Grozījumu būtība	3
1. Pielikums	4
2. Pielikums	8
3. Pielikums	14
4. Pielikums	17
5. Pielikums	19

1. GROZĪJUMU BŪTĪBA

Latvija iesniedz grozījumus Latvijas Stabilitātes programmā 2019. – 2022.gadam (Stabilitātes programma), kura 2019.gada 15.aprīlī tika iesniegta Eiropas Komisijai (EK) un Eurogrupai.

Finanšu ministrija, gatavojot Stabilitātes programmu, savā novērtējumā paredzēja, ka vispārējās valdības budžeta deficīts 2018.gadā būs 0,7% no iekšzemes kopprodukta (IKP). Savukārt, atbilstoši 2019.gada 18.aprīlī Centrālās statistikas pārvaldes (CSP) publicētajai informācijai par vispārējās valdības budžeta deficīta un parāda rezultātiem par 2018.gadu, Latvijas vispārējās valdības budžeta deficīts 2018.gadā ir 1,0% no IKP. Savukārt, vispārējās valdības konsolidētais bruto parāds 2018.gada beigās bija 35,9% no IKP.

Attiecīgi, 2018.gada vispārējās valdības budžeta deficīts, kas ir ietverts Stabilitātes programmā, ir par 0,3 procenta punktiem mazāks nekā CSP apkopotie provizorisks 2018.gada rezultāti. Būtiskākās atšķirības pamatā ir saistītas ar negatīvāku nekā sākotnēji novērtēts atsevišķu vispārējās valdības sektorā klasificēto kapitālsabiedrību darbību (0,18% no IKP), zemāku nekā iepriekš prognozēts Eiropas Savienības (ES) līdzfinansējumu pašvaldību īstenotajos ES struktūrfondu projektos (0,12% no IKP), kā arī atšķirībām metodoloģijā, kas tika izmantotas solidaritātes nodokļa pārrēķinā no naudas plūsmas uzskaites principa uz uzkrājumu uzskaites principu (0,12% no IKP).

Finanšu ministrija ir identificējusi atsevišķas jomas CSP datu uzskaites metodoloģijā, kurās būtu nepieciešams veikt turpmāku izpēti un pilnveidošanu. Līdz ar to iepriekš minēto atšķirību analīze 2018.gada vispārējās valdības budžeta deficīta novērtējumā tiks turpināta un nepieciešamības gadījumā tiks veiktas korekcijas sagatavojot gala vērtējumu par vispārējās valdības budžeta deficīta un parāda rezultātiem par 2018.gadu šā gada oktobrī rudens notifikācijas ietvaros.

Stabilitātes programmā ietvertā 2018.gada vispārējās valdības budžeta deficīta novērtējuma un notifikācijas rezultātu atšķirība ir vērtējama kā būtiska, tāpēc lai nodrošinātu Stabilitātes programmā ietverto fiskālo rādītāju konsekventu atspoguļošanu, Finanšu ministrija ir sagatavojusi grozījumus Stabilitātes programmā, ar kuriem:

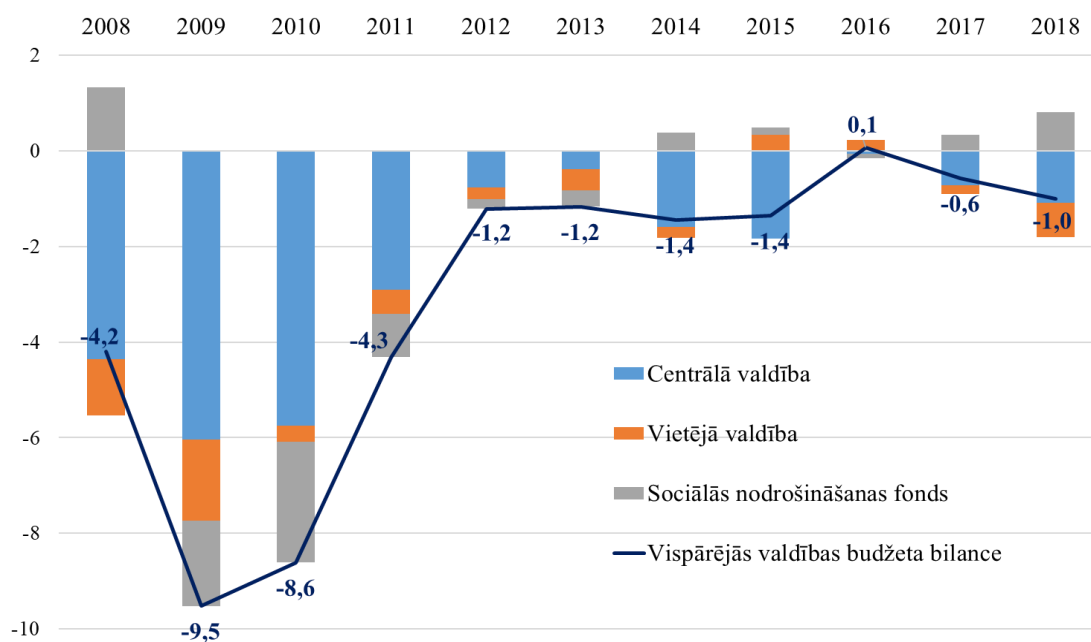
- 1) Stabilitātes programmas sadaļa 3.2. “Pašreizējā fiskālā situācija” tiek aizstāta ar šo grozījumu 1. pielikumu;
- 2) Stabilitātes programmas sadaļa 3.3. “Fiskālās attīstības scenārijs” tiek aizstāta ar šo grozījumu 2. pielikumu;
- 3) Stabilitātes programmas sadaļa 3.4. “Valdības parāda vidēja termiņa attīstības tendences” tiek aizstāta ar šo grozījumu 3. pielikumu;
- 4) Stabilitātes programmas sadaļa 4.3. “Vispārējās valdības budžeta bilances un parāda prognožu salīdzinājums ar Latvijas Stabilitātes programmu 2018. – 2021.gadam” tiek aizstāta ar šo grozījumu 4. pielikumu;
- 5) Stabilitātes programmas pielikumā ietvertās tabulas Nr. 1d, Nr. 2a, Nr. 2b, Nr. 4, Nr. 5, Nr. 6 un Nr. 7a tiek aizstātas ar šo grozījumu 5. pielikumu.

Jāatzīmē, ka iemesli, kas noteica izmaiņas 2018.gada fiskālajos rādītājos nerada ietekmi uz turpmāko gadu fiskālajiem rādītājiem, tāpēc grozījumi Stabilitātes programmā nemaina turpmāko gadu fiskālās prognozes.

1. PIELIKUMS

3.2. Pašreizējā fiskālā situācija

Atbilstoši CSP publicētajai informācijai par vispārējās valdības budžeta deficīta un parāda rezultātiem 2018.gadā vispārējās valdības nominālais budžeta deficīts bija 295,4 milj. *euro* jeb 1,0% no IKP. Vispārējās valdības budžeta deficīta apmērs bija par 0,1 procentpunktu lielāks kā tika norādīts iepriekšējā Latvijas Stabilitātes programmā 2018. – 2021.gadam. Augstāks vispārējās valdības budžeta deficīta līmenis skaidrojams ar augstākiem izdevumiem ES fondu projektu līdzfinansējumam, ņemot vērā ka ES fondi realizēti lielākā apjomā kā sākotnēji plānots, kā arī pieklasificēto komersantu saimnieciskās darbības rezultāti bija negatīvāki nekā iepriekš prognozēts. Savukārt vispārējās valdības budžeta ieņēmumi uzrādīja pieaugumu visās pozīcijās. Īpaši jāizceļ ienākuma un mantas kārtējie nodokļi, kuru pieaugumu veicināja augsti ieņēmumi no UIN, kas, savukārt, skaidrojami ar iemaksu straujāku kāpumu pēc deklarāciju datiem par 2017.gada rezultātiem. Augstāki nekā prognozēts bija arī pievienotās vērtības nodokļa un akcīzes nodokļa ieņēmumi, kas auguši līdzās ar straujāku ekonomisko izaugsmi. Salīdzinot ar iepriekšējo Stabilitātes programmu, valsts speciālā budžeta izdevumi tika veikti mazākā apjomā nekā plānots, pamatā ņemot vērā to, ka faktiskais slimības, bezdarbnieku un vecāku pabalstu saņēmēju skaits bija mazāks nekā plānots.

3.3. attēls. Vispārējās valdības budžeta balance sadalījumā pa apakšsektoriem, % no IKP (Datu avots: Eurostat)

Analizējot vispārējās valdības apakšsektoru ieguldījumu kopējā fiskālajā bilanci, jāsecina, ka negatīvo bilanci galvenokārt veidoja centrālās valdības un vietējās valdības deficīts, kas 2018.gadā bija 1,1% no IKP un 0,7% no IKP attiecīgi. Savukārt sociālās nodrošināšanas fonda pārpalikums 2018.gadā veidoja 0,8% no IKP (skat. 3.3.attēlu).

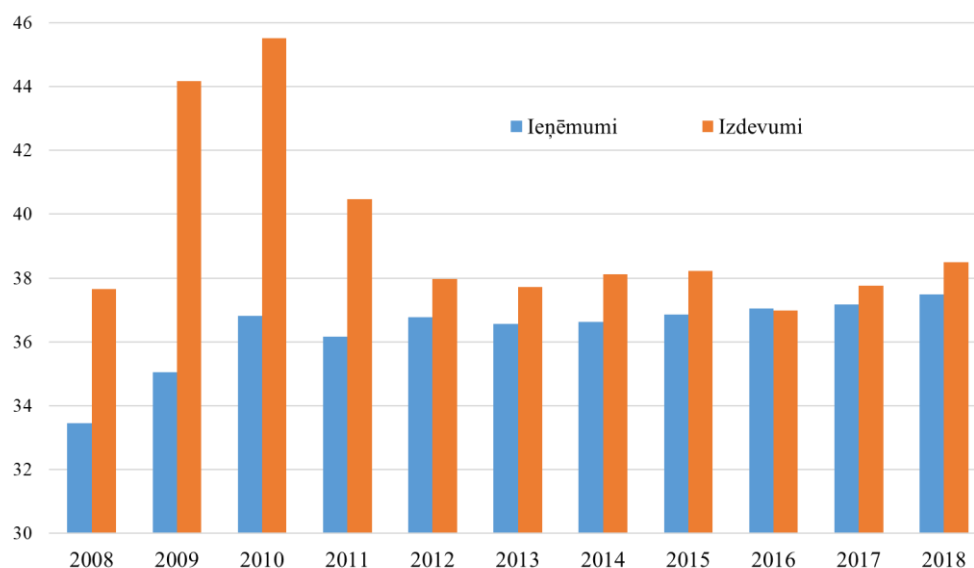
2018.gadā, salīdzinot ar iepriekšējo gadu, vispārējās valdības budžeta deficīts pieaudzis par 0,4 procentpunktiem. Vispārējās valdības budžeta ieņēmumi pieauguši par 1 002,0 milj. *euro* jeb 10,0%, sasniedzot 11,1 miljardus *euro* jeb 37,5% no IKP

(skat. 3.4.attētu). Ieņēmumu pieaugumu veicināja nodokļu ieņēmumu pieaugums. Nodokļu ieņēmumi¹ 2018.gadā sasniedza 31,0% no IKP, kas ir par 0,4 procentpunktiem mazāk kā 2017.gadā. Nodokļu ieņēmumu īpatsvara kritumu IKP ietekmēja nodokļu reforma, kuras ietvaros būtiski samazinājās ieņēmumi no ienākuma un mantas kārtējiem nodokļiem (D.5), kas salīdzinot ar 2017.gadu samazinājušies par 151,4 milj. *euro* jeb 6,6%. Nodokļu reformas rezultātā būtiski tika ietekmēti gan IIN, gan UIN ieņēmumi. Ja iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumi uzrādīja pieaugumu 1,6% jeb 27,7 milj. *euro* apmērā, salīdzinot ar 2017.gadu, tad uzņēmuma ienākuma nodokļa ieņēmumi samazinājās par 28,6% jeb par 121,6 milj. *euro*. IIN reformas rezultātā tika veiktas vairākas izmaiņas, piemēram, ieviests progresīvais ienākuma nodoklis, paaugstināts diferencētais neapliekamais minimums, paaugstināts atvieglojums par apgādībā esošām personām, paaugstināts neapliekamais minimums pensionāriem un paaugstināta minimālā darba alga no 380 *euro* uz 430 *euro*. Savukārt, UIN reformas rezultātā tika noteikta nulles likme reinvestētai peļņai un netika piemērots UIN avansa maksājums pēc 2018.gada 1.jūlija.

Ražošanas un importa nodokļi (D.2), salīdzinot ar 2017.gadu, auguši par 402,2 milj. *euro* jeb 10,7%. Attīstoties ekonomikai un palielinoties iedzīvotāju pirktspējai, par 285,3 milj. *euro* jeb 13,2% pieauguši PVN ieņēmumi, savukārt, akcīzes nodokļa ieņēmumi auguši par 117,4 milj. *euro* jeb 12,9%. Akcīzes nodokļa ieņēmumu strauju pieaugumu veicināja arī akcīzes preču nodokļu likmju celšana, aktīva tirdzniecība pierobežā un akcīzes preču nelegālās aprites ierobežošana. Savukārt ražošanas un importa nodokļu pieaugumu palēnināja ieņēmumi no nekustamā īpašuma nodokļa par zemi un ēkām, kas samazinājušies par 7,2 milj. *euro* un subsidētās elektroenerģijas nodokļa ieņēmumi, kas samazinājušies par 25,8 milj. *euro*, jo kopš 2018.gada 1.janvāra subsidētās elektroenerģijas nodoklis vairs netiek piemērots.

Sociālās apdrošināšanas iemaksas (D.61), salīdzinot ar 2017.gadu, pieaugušas par 402,3 milj. *euro* jeb 17,1%. Sociālo apdrošināšanas iemaksu pieaugumu veicināja labvēlīga situācija darba tirgū – 2018.gadā pieauga gan nodarbināto skaits, gan darba samaksas vidējais apmērs, kā arī būtisku pieaugumu nodrošināja valdības lēmums paaugstināt sociālās apdrošināšanas iemaksu likmi par 1 procentpunktu no 2018.gada 1.janvāra. Papildus iegūtie līdzekļi tika novirzīti atalgojuma paaugstināšanai veselības nozarē strādājošiem.

¹Nodokļu slogs (D.2 (iesk.ES daļu)+D.5+D.61+D91).

3.4.attēls. Vispārējās valdības ieņēmumi un izdevumi, % no IKP
(Datu avots: Eurostat)

Vispārējās valdības budžeta izdevumi pieauga par 1141,7 milj. *euro* jeb 10,0%, sasniedzot 11,4 mljrd. *euro* jeb 38,5% no IKP. Lielāko pieaugumu nodrošināja izdevumi pamatkapitāla veidošanai (P.51G), kas pieauguši par 407,1 milj. *euro* jeb 34,2% un ko, savukārt, veicināja izdevumu pieaugums ES fondu investīciju projektiem. Kopējie izdevumi atalgojumam (D.1) 2018.gadā pieauguši par 244,3 milj. *euro* jeb 8,9% un pieaugumu pamatā noteica minimālās algas paaugstināšana no 2018.gada 1.janvāra, atalgojuma pieaugums pedagogiem un papildus finansējuma novirzīšana veselības nozarē strādājošo atalgojuma paaugstināšanai. Izdevumi starppatēriņam (P.2) pieauguši par 195,2 milj. *euro* jeb 12,7% un galvenais iemesls kāpumam bija izdevumu pieaugums precēm un pakalpojumiem Nacionālajos bruņotajos spēkos un pašvaldībās. Izdevumi sociālajiem pabalstiem (D.632 un D.62) pieauguši par 225,5 milj. *euro* jeb 7,1%, ko noteica izdevumu pieaugums pensijām un pārējiem sociālajiem pabalstiem. Izdevumu kāpumu ietekmēja vidējās pensijas un pabalstu apmēra kāpums, kā arī pensiju indeksācija ar 2018.gada 1.oktobri, piemērojot lielākus indeksus. Ņemot vērā veiksmīgo valsts parāda vadību un zemas procentu likmes, procentu izdevumi (D.41) samazinājušies par 41,4 milj. *euro* jeb 16,6%. Subsīdijas (D.3) samazinājušās par 42,5 milj. *euro* jeb 12,4%, kas saistīts ar zemākām elektroenerģijas obligātā iepirkuma neto izmaksām.

Kapitālo transfertu (D.9) izdevumi 2018.gadā samazinājušies par 107,4 milj. *euro* jeb 64,9% ko būtiski ietekmēja 2017.gadā veiktais diskontētās atlīdzības maksājums 140 milj. *euro* apmērā par uzstādītajām elektroenerģijas jaudām atjaunojamās elektroenerģijas ražotājiem. 2018.gadā tika veikts līdzīgs maksājums 51,7 milj. *euro* apmērā, kas vidējā termiņā ļaus ietaupīt valsts budžeta līdzekļus. Kopš OIK ieviešanas maksa par elektroenerģiju nemitīgi auga, kā rezultātā Ekonomikas ministrijai atbilstoši valdības dotajam uzdevumam bija sagatavojusi risinājumu OIK turpmākajai pieauguma ierobežošanai pēc subsidētās elektroenerģijas nodokļa atcelšanas. Tādējādi 2017.gadā viens komersants, kurš saņēma garantētu maksu par koģenerācijas elektrostacijā uzstādīto elektrisko jaudu un kura uzstādītā elektriskā jauda bija lielāka par 100 MW, daļēji atteicās no atlikušajā periodā garantētās maksas

par koģenerācijas elektrostacijā uzstādīto jaudu, saņemot diskontētu maksājumu, kas tika izteikts kā nākotnē negūto valsts atbalsta ieņēmumu diskontētā vērtība, piemērojot diskontēšanas faktoru 9% apmērā jaudas maksas samazinājumam, un turpmākajā atbalsta periodā ik gadu turpinot saņemt 25% no līdzšinējā atbalsta apmēra. Jāatzīmē, ka diskontētais maksājums (izņemot atlīdzības maksājumu 140 milj. *euro* apmērā) tiek proporcionāli atzīts kā vispārējās valdības budžeta izdevumi un attiecīgi komersanta ieņēmumi līdz atbalsta perioda beigām. Savukārt, 2018.gadā veiktais darījums 51,7 milj. *euro* apmērā samazināja atlikušā vienreizējā maksājuma apjomu, ko līdz atbalsta perioda beigām saņems atjaunojamās elektroenerģijas ražotājs.

2. PIELIKUMS

3.3. Fiskālās attīstības scenārijs

Vispārējās valdības budžeta prognozes **pie nemainīgas politikas** vidējam termiņam tika sagatavotas atbilstoši aktualizētajam makroekonomiskās attīstības scenārijam, kas ir pamatā ieņēmumu un izdevumu prognozēm. Tāpat prognozēs tika ņemti vērā apstiprinātie centrālās valdības bāzes izdevumi turpmākajiem trim gadiem, kā arī sagaidāmā attīstība vietējās valdības budžetā, ņemot vērā aktuālās tendences. Sagaidāms, ka vispārējās valdības budžeta deficīts 2019.gadā būs 0,5% no IKP un tas ir tādā pašā līmenī kā tika prognozēts, sagatavojot budžetu 2019.gadam. Vidējā termiņā vispārējās valdības budžetā scenārijā pie nemainīgas politikas, 2020.gadā tiek prognozēts deficīts 0,3% no IKP, 2021.gadā deficīts 0,4% apmērā no IKP un 2022.gadā pārpalikums 0,2% apmērā no IKP.

Atbilstoši prognozēm vispārējās valdības ieņēmumu īpatsvars IKP 2019.gadā būs 36,2% no IKP, savukārt 2020.gadā, 2021. un 2022.gadā tas samazināsies attiecīgi līdz 35,9%, 35,4% un 34,9% no IKP. Ieņēmumu īpatsvara samazināšanos ietekmēs prognozēto ieņēmumu kritums lauku un zivsaimniecības programmu finansējumā, kas saistīts ar 2014. – 2020.gada plānošanas perioda noslēguma posmu. Tāpat samazinās iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumu īpatsvars attiecībā pret IKP un budžetā plānotais saņemto dividendu apmērs no publiskā sektora kapitālsabiedrībām. Sagaidāms, ka vispārējās valdības izdevumu īpatsvars IKP līdzīgi kā ieņēmumi vidējā termiņā ik gadu samazināsies, lai gan nominālā izteiksmē gan ieņēmumu, gan izdevumu apjoms pieaugs.

3.9. tabula. Vidējā termiņa budžeta scenārijs pie nemainīgas politikas

		2018	2019	2020	2021	2022
	EKS kods	% no IKP				
Neto aizdevumi (+) vai aizņēmumi (-) (B.9) pa apakšsektoriem						
Vispārējā valdība	S.13	-1,0	-0,5	-0,3	-0,4	0,2
Centrālā valdība	S.1311	-1,1	-0,9	-0,7	-0,7	-0,1
Vietējā valdība	S.1313	-0,7	-0,3	-0,1	0,0	0,0
Sociālās nodrošināšanas fondi	S.1314	0,8	0,7	0,4	0,3	0,3
Vispārējā valdība (S.13)						
Kopējie ieņēmumi	TR	37,5	36,2	35,9	35,4	34,9
Kopējie izdevumi	TE	38,5	36,7	36,3	35,8	34,6
Procentu izdevumi	D.41	0,7	0,7	0,8	0,8	0,8
Cikliskā attīstība						
Budžeta bilances cikliskā komponente ²		0,7	0,5	0,4	0,3	0,2
Vienreizējie pasākumi ³			0,1			
Cikliski korigētā bilance		-1,7	-1,1	-0,7	-0,6	0,1

² Budžeta bilances cikliskās komponentes aprēķinā izmantota budžeta pus-elastība 0,38 (Datu avots: An update of the semi-elasticities of the budget balance based on new weights. Note to the attention of the members of the Output Gap Working Group).

³ Ieņēmumu daļa 18,2 milj. euro apmērā no Latvijai piešķirto emisijas kvotu izsolišanas, kas notika 2018.gada novembrī un ir attiecināms uz apjoma pieaugumu ir iekļauta budžeta plāna projektā kā vienreizējs pasākums. Savukārt ieņēmumu pieaugums no šī darījuma, kas ir attiecināms uz cenas svārstībām 2019.gadā šajā budžeta plānā netiek uzskatīts par vienreizēju pasākumu.

Cikliski koriģētā primārā balance		-1,0	-0,3	0,1	0,1	0,9
Strukturālā balance⁴		-1,7	-1,1	-0,7	-0,6	0,1

Centrālās valdības budžetā:

- 2019.gadā centrālās valdības budžetā pie nemainīgas politikas tiek plānots deficīts 0,9% apmērā no IKP, savukārt 2020. un 2021.gadā deficīts 0,7% no IKP apmērā, bet 2022.gadā deficīts 0,1% apmērā no IKP. 2019. un 2020.gadā ieņēmumu pieaugumu nodrošinās ražošanas un importa nodokļi, ko pamatā noteiks pievienotās vērtības nodokļa un akcīzes nodokļa ieņēmumu pieaugums.
- 2019.gadā centrālās valdības budžetā sagaidāms mērenāks kā 2018.gadā ieņēmumu un izdevumu pieaugums. Nodokļu ieņēmumu pieauguma apmērs vidējā termiņā ir svārstīgs gadu griezumā, ko nosaka plašās izmaiņas likumdošanā saistībā ar apstiprinātajiem nodokļu reformas pasākumiem. Jāatzīmē, ka uzņēmumu ienākuma nodokļa avansa maksājumu atcelšana būtiski ietekmēs uzņēmumu ienākuma nodokļa ieņēmumu apjomu 2019.gadā, tiem, salīdzinot ar 2018.gada uzņēmumu ienākuma nodokļa ieņēmumu apjomu, sarūkot par trešdaļu. Ieņēmumu pieaugumu tempu turpinās ietekmēt prognozētais samazinājums ieņēmumos no īpašuma, ko galvenokārt veido saņemtie maksājumi par valsts kapitāla izmantošanu, kas skaidrojams ar to, ka 2021. un 2022.gada prognozēs nav ielānotas dividendes no AS “Latvenergo”.
- Ārvalstu finanšu palīdzības ieņēmumos pēc relatīvi zemāka ieņēmumu līmeņa 2016. un 2017.gadā, kas skaidrojams ar iepriekšējā 2007. – 2013.gada ES fondu plānošanas perioda noslēgumu un jaunā 2014. – 2020.gada plānošanas perioda sākumu, 2018.gadā bija vērojams straujāks palielinājums. Turpretī 2019.gadā sagaidāms, ka ārvalstu finanšu palīdzības ieņēmumi būs tikai nedaudz augstāki kā 2018.gadā.
- Izdevumu pieaugumu centrālās valdības budžetā sekmē atalgojuma celšana mediķiem, kā arī 2019.gadā vienreizēju pabalstu izmaksa iekšlietu un arī tieslietu resora amatpersonām ar speciālajām dienesta pakāpēm pēc katriem pieciem nepārtrauktas izdienas gadiem. Lai nodrošinātu veselības nozares finansējuma palielinājumu, tostarp mediķu atalgojuma celšanai, no 2018.gada par 1 procentpunktu tika palielināta VSAOI likme, attiecīgos papildus ieņēmumus novirzot veselības nozares finansēšanai. Tādējādi, no VSAOI likmes palielināšanas, papildus ieņēmumos 2018.gadā saņemti un veselības nozarei novirzīti 85,6 milj. euro, bet 2019.gadā pamatbudžetā no VSAOI ieņēmumiem tiks saņemti vēl 97,8 milj. euro.
- Kapitālie izdevumi centrālās valdības budžetā 2019.gadā un turpmāk turpinās pieaugt, ko pozitīvi ietekmēs izdevumu aizsardzībai nodrošināšana 2% no IKP līmenī. Vidējā termiņā palielinās arī izdevumi iemaksām ES budžetā, kas saistāms ar IKP pieauguma apmēru. Procentu izdevumi valsts pamatbudžetā 2019.gadā samazināsies, ņemot vērā 2018.gadā veikto aizņemšanos, pārfinansējot iepriekš uzņemtās valsts parāda saistības par zemākām procentu

⁴ Lai atvieglotu datu salīdzināmību, strukturālā balance 2019. un 2020. gadā ir parādīta kopā ar nodokļu reformas neto ieņēmumu samazinājumu, attiecīgi 0,5% no IKP un 0,3% no IKP, kas ir īslaicīgs un Latvijas fiskālajā ietvarā tiek atzīts par vienreizējo pasākumu, bet EK šo efektu ietver strukturālajā bilancē, jo ieņēmumus samazinošos/ izdevumus palielinošos pasākumus EK kā likums neatzīst par vienreizējiem/ īslaicīgajiem pasākumiem.

likmēm, kā arī aktualizējot vidējā termiņā plānotos aizņemšanās pasākumus finanšu tirgos.

- 2018.gadā ES fondu investīcijas valsts pamatbudžetā veiktas pēdējos gados augstākajā līmenī (719 milj. *euro*), savukārt 2019.gadā un visā vidējā termiņā ES fondu investīciju pieaugums netiek prognozēts, to apmēriem saglabājoties aptuveni 2018.gada līmenī.
- 2022.gadā centrālās valdības budžetā tiek plānots, ka kopējais izdevumu apmērs nomināli saglabāsies aptuveni 2021. gada līmenī. Tas skaidrojams ar to, ka attiecībā uz 2022.gadu šobrīd nav pieņemti saistoši lēmumi par papildus resursu piešķiršanu. Vienlaikus izdevumi aizsardzībai arī 2022.gadā tiek prognozēti 2% no IKP līmenī. Centrālās valdības budžeta bilance pie nemainīgas politikas, salīdzinot ar 2021.gadu, būtiski uzlabosies.

Sociālās nodrošināšanas fondā:

- Ieņēmumi, ko pamatā veido sociālās apdrošināšanas iemaksas, turpinās uzrādīt pieaugumu. 2019.gadā prognozēts, ka ieņēmumi palielināsies par 7,5%.
- Sociālās nodrošināšanas fondā kopš 2014.gada katru gadu veidojas pārpalikums un pārpalikums tiek prognozēts arī 2019.gadā un vidējā termiņā. Paredzams, ka 2019.gadā pārpalikuma apmērs sociālās nodrošināšanas fondā būs aptuveni 2018.gada līmenī, bet vidējā termiņā tā apmērs samazināsies, ko ietekmēs arvien pieaugošie izdevumi pensijām un pārējiem sociālajiem pabalstiem.
- Izdevumi 2019.gadā būs par 7,2% augstāki kā 2018.gadā. No 2020.gada ir sagaidāms straujāks izdevumu pieaugums, ņemot vērā vidējās darba samaksas kāpumu, kas ietekmē izmaksāto pensiju un pabalstu vidējā apmēru, prognozētās izmaiņas pensiju un pabalstu saņēmēju skaitā un ņemot vērā izmaiņas likumdošanā, kas stājušās spēkā gan 2019.gadā, gan arī pirms tam, un turpinās ietekmēt izdevumu apmēru vidējā termiņā:
 - No 2014.gada pakāpeniski palielinās pensionēšanās vecums – ik gadu par trim mēnešiem, līdz 2025.gadā tiks sasniegts 65 gadu vecums. Tiesības uz valsts vecuma pensiju 2019.gadā būs personām, kuras sasniegušas 63 gadu un 6 mēnešu vecumu. Personām, kuru apdrošināšanas stāžs nav mazāks par 30 gadiem, ir tiesības pensionēties priekšlaicīgi – divus gadus pirms vispārējā pensionēšanās vecuma sasniegšanas, tātad 2019.gadā pensionēties priekšlaicīgi var personas, kuras sasniegušas 61 gadu un 6 mēnešu vecumu;
 - No 2017.gada ir pagarināts kvalifikācijas periods tiesību noteikšanai uz bezdarbnieka pabalstu no 9 mēnešiem 12 mēnešu periodā uz 12 mēnešiem 16 mēnešu periodā, ieviešot kvalifikācijas periodu tiesību noteikšanai uz slimības pabalstu, kā arī citas izmaiņas, lai ierobežotu bezdarbnieku un slimības pabalstu izmaksu kārtības sistemātisku negodprātīgu izmantošanu;
 - No 2018.gada personām, kuru apdrošināšanas stāžs ir mazāks par 15 gadiem un kurām nav tiesību uz valsts vecuma pensiju, saskaņā ar Valsts sociālo pabalstu likumu, sasniedzot noteikto pensionēšanās vecumu, tiek piešķirts un no valsts pamatbudžeta līdzekļiem izmaksāts valsts sociālā nodrošinājuma pabalsts;
 - 2018.gada 1.oktobrī tika pārskatītas (indeksētas) vecuma, invaliditātes, izdienas, apgādnieka zaudējuma pensijas un apdrošināšanas atlīdzības, kuras piešķirtas (pārrēķinātas) līdz 2018.gada 30.septembrim un kuru

apmērs nepārsniedz 382 *euro*, bet tām pensijām un apdrošināšanas atlīdzībām, kuru apmērs pārsniedz 382 *euro*, indeksē tikai tās daļu – 382 *euro*. Vienlaikus indeksa aprēķina formulā, kuru veido faktiskais PCI un apdrošināšanas iemaksu algu summas reālā pieauguma procenti, ņemtas vērā šādas izmaiņas. Ja personas apdrošināšanas stāžs ir no 30 līdz 39 gadiem, tad aprēķina formulā tiek ņemti 60% algas pieauguma (iepriekš 50%), savukārt, ja apdrošināšanas stāžs ir 40 un vairāk darba gadi, tad 70% no reālā algu pieauguma (iepriekš 50%);

- No 2019.gada 1.oktobra vecuma pensijām, kas aprēķinātas par 45 un vairāk gadu apdrošināšanas stāžu, pensiju indeksācijā piemēros faktisko patēriņa cenu indeksu un 80% (iepriekš 70%) no apdrošināšanas iemaksu algu summas reālā pieauguma procentiem;
- No 2019.gada 1.oktobra piemaksas apmēru par vienu apdrošināšanas stāža gadu, kas uzkrāts līdz 1995.gada 31.decembrim (1,50 *euro* pensijām, kas piešķirtas līdz 1996.gadam, un 1 *euro* pensijām, kas piešķirtas no 1997.gada), pārskatīs, ņemot vērā faktisko patēriņa cenu indeksu un 50% no apdrošināšanas iemaksu algu summas reālā pieauguma procentiem;
- No 2019.gada pensijas saņēmēja nāves gadījumā pārdzīvojušajam laulātajam, kurš ir Latvijas Republikas vecuma, invaliditātes, izdienas vai speciālās valsts pensijas saņēmējs, piešķir pabalstu 50% apmērā no mirušajam laulātajam piešķirtās pensijas (ieskaitot piemaksu pie pensijas par apdrošināšanas stāžu, kas uzkrāts līdz 1995.gada 31.decembrim), un ir tiesības saņemt pabalstu 12 mēnešus no pensijas saņēmēja nāves dienas;
- No 2020.gada tiek paredzēta fondēto pensiju kapitāla mantošana. Fondēto pensiju shēmas dalībniekam būs tiesības izvēlēties, kā tiks izmantots viņa fondētās pensijas kapitāls, ja šis dalībnieks nomirst pirms vecuma pensijas pieprasīšanas dienas. Uzkrāto fondēto pensiju kapitālu varēs ieskaitīt valsts pensiju speciālajā budžetā vai pievienot fondēto pensiju shēmas dalībnieka norādītās personas fondētās pensijas kapitālam, vai to varēs mantot Civillikumā noteiktajā kārtībā. Vienlaikus ar šiem grozījumiem stāsies spēkā izmaiņas, kad par personām, kuras saņem maternitātes, paternitātes, bezdarbnieka, slimības pabalstu, un personām ar invaliditāti no valsts speciālā budžeta veiktās pensiju apdrošināšanas iemaksas pensiju 2.līmenī turpmāk tiks novirzītas uz 1.līmeni.

Vietējās valdības budžetā:

- 2019.gadā tiek prognozēts, ka vietējās valdības budžetā veidosies 0,3% no IKP deficīts. Ņemot vērā neapliekamā minimuma un atvieglojumu par apgādājamajiem palielināšanu 2019.gadā, iedzīvotāju ienākuma nodokļu ieņēmumi vietējās valdības budžetā, kas ir galvenais ieņēmumu avots, pieaugs mēreni un būs aptuveni 2018.gada līmenī. Zemāku deficītu kā 2018.gadā nodrošinās straujāks centrālās valdības transfertu apjoma palielinājums, tai skaitā speciālā dotācija no valsts pamatbudžeta – kompensācija par nodokļu reformas negatīvo efektu uz iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumiem. Kompensācijas apmērs nodrošinās pašvaldību nodokļu ieņēmumus 19,6% apmērā (19,4% – 2019.gadā) no faktiskajiem kopbudžeta nodokļu ieņēmumiem, neieskaitot VSAOI valsts pamatbudžetā veselības aprūpes finansēšanai.

- Kapitālo izdevumu augstais līmenis 2018.gadā nozīmē, ka ES fondu 2014. – 2020.gada plānošanas perioda vidus posms ir sasniegts un turpmākajos gados vietējās valdības budžetā kapitālie izdevumi tiek prognozēti zemākā līmenī. 2018.gadā pašvaldību kapitālie izdevumi palielinājās gan pamatfunkcijām, gan ES līdzfinansētajiem projektiem, un sagaidāms, ka 2019.gadā un vidējā termiņā kopumā kapitālie izdevumi samazināsies, ņemot vērā gan mazāku ES fondu projektu īstenošanas intensitāti, gan stingrākus līdzfinansējuma nosacījumus pašvaldībām pārējo projektu īstenošanai. Pašvaldību budžeta līdzfinansējumam sākot ar 2019.gadu projektiem, kas nav ES fondu projekti un izglītības iestāžu investīciju projekti, kur tiek piemēroti īpaši nosacījumi, ir jābūt ne mazākam kā 25%.
- Atbilstoši prognozēm 2019.gadā un vidējā termiņā turpinās pieaugt izdevumi atlīdzībai, precēm un pakalpojumiem, kā arī subsīdijām un dotācijām. Savukārt izdevumi sociālajiem pabalstiem lielākoties būs bez ievērojamām pārmaiņām, aptuveni 2018.gada līmenī. Vienlaikus, 2019.gadā un vidējā termiņā vietējās valdības budžeta izdevumus, pēc EKS 2010 metodoloģijas, samazina maksājumi par Dienvidu tilta būvniecību, jo izdevumi tika atzīti iepriekšējos gados objekta faktiskās būvniecības laikā.

Atbilstoši fiskālās disciplīnas nosacījumiem, maksimāli pieļaujamais vispārējās valdības budžeta strukturālais deficīts un no tā izrietošais nominālais deficīts tiek noteikts izmantojot lejupvērsto budžeta plānošanas metodi, kas nodrošina tādu bilances mērķu noteikšanu, kas atbilst gan Fiskālās disciplīnas likuma (FDL), gan SIP prasībām. Saskaņā ar šiem nosacījumiem uz Stabilitātes programmas sagatavošanas brīdi 2020. un 2021.gadā vispārējās valdības budžetā ir pieļaujams mazāks deficīts, savukārt 2022.gadā – lielāks deficīts nekā tiek paredzēts scenārijā pie nemainīgas politikas, proti, 2020. un 2021. gadā fiskālā telpa ir negatīva, turpretī 2022.gadā – pozitīva. Līdz ar to, ja pašreizējā brīdī tiktu izstrādāts nākamais gadskārtējais valsts budžeta likums un Ietvara likums, MK 2020. un 2021.gadā būtu jāpieņem diskrecionārie lēmumi samazinot vispārējās valdības budžeta izdevumus un/vai palielinot ieņēmumus, attiecīgi par 0,04% no IKP un 0,23% no IKP. Savukārt 2022.gadā valdības rīcībā būtu pieejami resursi 0,48% no IKP apmērā budžeta prioritāšu finansēšanai. Visos gados nosakot fiskālo telpu tiek ņemta vērā FDL definētā minimālā fiskālā nodrošinājuma rezerve 0,1% no IKP apmērā.

Attiecīgi fiskālās attīstības scenārijs paredz vispārējās valdības budžeta deficītu 2019.gadā 0,5% no IKP, 2020.gadā 0,4% no IKP, 2021.gadā 0,2% no IKP un 2022.gadā 0,3% no IKP.

3.10. tabula. Vidējā termiņa fiskālās attīstības scenārijs, % no IKP

		2018	2019	2020	2021	2022
	EKS kods	% no IKP				
Neto aizdevumi (+) vai aizņēmumi (-) (B.9) pa apakšsektoriem						
Vispārējā valdība	S.13	-1,0	-0,5	-0,4	-0,2	-0,3
Centrālā valdība	S.1311	-1,1	-0,9	-0,8	-0,5	-0,6
Vietējā valdība	S.1313	-0,7	-0,3	-0,1	0,0	0,0
Sociālās nodrošināšanas fondi	S.1314	0,8	0,7	0,4	0,3	0,3
Vispārējā valdība (S.13)						
Kopējie ieņēmumi	TR	37,5	36,2	35,9	35,4	34,9
Kopējie izdevumi	TE	38,5	36,7	36,4	35,6	35,2

Procentu izdevumi	D.41	0,7	0,7	0,8	0,8	0,8
Cikliskā attīstība						
Budžeta bilances cikliskā komponente ⁵		0,7	0,5	0,4	0,3	0,2
Vienreizējie pasākumi ⁶			0,1			
Cikliski koriģētā bilance		-1,7	-1,1	-0,8	-0,5	-0,5
Cikliski koriģētā primārā bilance		-1,0	-0,3	0,0	0,3	0,3
Strukturālā bilance ⁷		-1,7	-1,1	-0,8	-0,5	-0,5

Fiskālās attīstības scenārijā tiek pieņemts, ka 2020. un 2021.gadā nepieciešamā budžeta konsolidācija tiek veikta uz centrālās valdības izdevumu samazināšanas rēķina, savukārt 2022.gadā pieejamā fiskālā telpa tiek izmantota centrālās valdības papildus izdevumiem. Tiek pieņemts, ka fiskālā nodrošinājuma rezerve tiek izlietota – t.i., iestājas fiskālie riski 0,1% no IKP apmērā. Tā kā lēmumi par budžeta attīstības sadaļu tiek pieņemti budžeta veidošanas procesā un pašlaik tie nav zināmi, nepieciešamais izdevumu samazinājums 2020. un 2021.gadā un izdevumu palielinājums 2022.gadā tiek veikts proporcionāli pa izdevumu kategorijām attiecīgajos gados, par pamatu pieņemot atsevišķu izdevumu kategoriju proporciju pret kopējiem izdevumiem pie nemainīgas politikas scenārija. Aprēķinot atsevišķu izdevumu kategoriju proporciju pret kopējiem izdevumiem pie nemainīgas politikas scenārija, no aprēķina tiek izslēgtas sekojošas izdevumu kategorijas: procentu izdevumi un kapitālo izdevumu transferti. Šāda pieeja tiek izmantota, jo tiek pieņemts, ka budžeta attīstības daļas lēmumi uz šīs izdevumu kategorijas neskar.

3.11.tabula. Fiskālā telpa

	2020	2021	2022
Vispārējās valdības budžeta bilances mērķis, % no IKP	-0,4	-0,2	-0,3
Vispārējās valdības budžeta bilance pie nemainīgas politikas, % no IKP	-0,3	-0,4	0,2
Fiskālā nodrošinājuma rezerve, % no IKP	0,1	0,1	0,1
Fiskālā telpa, % no IKP	-0,04	-0,23	0,48
Fiskālā telpa, milj. euro	-11,9	-81,1	176,3

⁵ Budžeta bilances cikliskās komponentes aprēķinā izmantota budžeta pus-elastība 0,38 (Datu avots: An update of the semi-elasticities of the budget balance based on new weights. Note to the attention of the members of the Output Gap Working Group).

⁶ Ieņēmumu daļa 18,2 milj. euro apmērā no Latvijai piešķirto emisijas kvotu izolīšanas, kas notika 2018.gada novembrī un ir attiecināms uz apjoma pieaugumu ir iekļauta budžeta plāna projektā kā vienreizējs pasākums. Savukārt ieņēmumu pieaugums no šī darījuma, kas ir attiecināms uz cenas svārstībām 2019.gadā šajā budžeta plānā netiek uzskatīts par vienreizēju pasākumu.

⁷ Lai atvieglotu datu salīdzināmību, strukturālā bilance 2019. un 2020. gadā ir parādīta kopā ar nodokļu reformas neto ieņēmumu samazinājumu, attiecīgi 0,5% no IKP un 0,3% no IKP, kas ir īslaicīgs un Latvijas fiskālajā ietvarā tiek atzīts par vienreizējo pasākumu, bet EK šo efektu ietver strukturālajā bilancē, jo ieņēmumus samazinošos/ izdevumus palielinošos pasākumus EK parasti neatzīst par vienreizējiem/ īslaicīgajiem pasākumiem.

3. PIELIKUMS

3.4. Valdības parāda vidēja termiņa attīstības tendences

Saskaņā ar valsts budžeta deficīta un parāda 2019.gada aprīļa notifikācijas datiem vispārējās valdības parāds atbilstoši EKS 2010 metodoloģijai 2018.gada beigās veidoja 35,9% no IKP. Vispārējās valdības parāda līmeni galvenokārt ietekmē valsts parāds, kas 2018.gada beigās bija 10,0 mljrd.*euro*⁸, kopš 2017.gada beigām pieaugot par 0,5 mljrd. *euro*. 2018.gadā veikta 2008.gadā emitēto eiroobligāciju atmaksa 400 milj. *euro* apmērā un iekšējā aizņēmuma obligāciju dzēšana 220,9 milj. *euro* apmērā, izmantojot 2017.gadā starptautiskajos finanšu tirgos emitēto eiroobligāciju resursus. 2018.gadā tika veiktas eiroobligāciju emisijas par kopējo summu 1,0 mljrd. *euro*, nodrošinot resursus gan kārtējā, gan nākamā gada finansēšanas vajadzībām, t.sk. 2019.gada pirmajā pusē plānotajai valsts parāda atmaksai (iekšējā aizņēmuma obligāciju dzēšanai februārī 229,8 milj. *euro* apmērā un EK aizdevuma atmaksai aprīlī 500 milj. *euro* apmērā).

Valsts parāda vadības pamatprincipus un uzdevumus vidējam termiņam nosaka Valsts parāda un naudas līdzekļu vadības stratēģija, kuru apstiprina finanšu ministrs. Saskaņā ar Valsts parāda un naudas līdzekļu vadības stratēģiju valsts parāda un naudas līdzekļu vadības mērķis ir savlaicīgi nodrošināt finanšu resursu pieejamību finansēšanas nepieciešamības segšanai ar zemām valsts parāda apkalpošanas izmaksām, ierobežojot finanšu riskus un vienlaikus sekmējot iekšējā finanšu tirgus attīstību. Valsts parāda un budžeta saistību izpildē tiek izmantota stratēģiska pieeja valsts aizņemšanās un parāda vadības procesa nodrošināšanā, saglabājot pēc iespējas lielāku elastību finanšu tirgos veicamo aizņēmumu nosacījumu (aizņemšanās laiks, valūta, apjoms, termiņš) izvēlē. Tas ļauj ierobežot finanšu riskus vidējā termiņā, kā arī nodrošināt kopējās finansēšanas nepieciešamības segšanai nepieciešamos resursus ar pēc iespējas labvēlīgākiem un izdevīgākiem nosacījumiem.

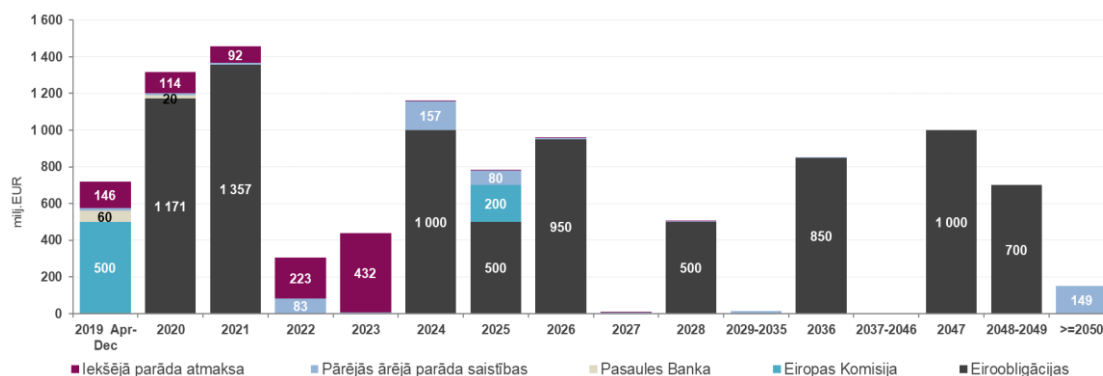
Valsts kredītreitinga stabilizēšanās A reitinga grupā, investoru augstais novērtējums par paveikto Latvijas valsts ekonomikā iepriekšējos gados un pārliecība par Latvijas attīstību ilgtermiņā ļauj valstij aizņemties finanšu resursus starptautiskajos tirgos ar labvēlīgiem nosacījumiem. To apliecina arī 2018.gadā veiktie aizņēmuma darījumi starptautiskajos finanšu tirgos, maijā un septembrī emitējot eiroobligācijas par kopējo summu 1,0 mljrd. *euro*, t.sk. 10 gadu eiroobligācijas ar dzēšanas termiņu 2028.gadā 500 milj. *euro* apmērā, fiksējot kupona likmi 1,125%, un divi papildu laidieni 30 gadu obligācijām ar dzēšanas termiņu 2047.gadā 500 milj. *euro* apmērā un iepriekš fiksētu kupona likmi 2,250%.

Iekšējā tirgū 2018.gadā tika uzsāktas divas jaunas 5 gadu obligāciju programmas. Janvārī uzsāktā 5 gadu obligāciju programma 2018.gada beigās bija likvīdākā apgrozībā esošā valsts iekšējo vērtspapīru programma, sasniedzot 250 milj. *euro*, bet novembrī uzsāktā jauna 5 gadu obligāciju programma, kas turpinās arī 2019.gadā, 2018.gada beigās sasniedza 80 milj. *euro*. Likvīda apjoma vērtspapīru programma sekmē vērtspapīru apgrozību otrreizējā tirgū, kas, savukārt, pozitīvi ietekmē vērtspapīru izcenošanu sākotnējā tirgū. Pieprasījums pēc Latvijas valsts iekšējā aizņēmuma vērtspapīriem 2018.gadā saglabājās augsts, līdz ar to investoru konkurence visās izsolēs nodrošināja resursu piesaisti ar finansiāli izdevīgiem nosacījumiem. Vērtspapīru likmes izsolēs saglabājās tuvu vēsturiski zemākajiem līmeņiem, kas skaidrojams gan ar primāro dīleru aktīvu piedalīšanos izsolēs, gan Latvijas

⁸ Ņemot vērā Valsts kases administrētajiem ārējiem aizņēmumiem un parāda vērtspapīriem piesaistīto atvasināto finanšu instrumentu valūtas rezultātu

kredītiestāžu augsto likviditāti, kā arī Eiropas Centrālās bankas vērtspapīru uzpirkšanas programmas turpināšanu līdz 2018.gada beigām.

Ņemot vērā līdz 2019.gada 31.martam uzņemtās valsts parāda saistības, saskaņā ar valsts parāda atmaksas grafiku, 2019.gada aprīlī – 2022.gada decembrī pārfinansējamo valsts parāda saistību apjoms ir 3,8 mljrd. *euro* (skat. 3.5.attēlu). Ievērojamu daļu no pārfinansējamā parāda apjoma veido starptautiskajos finanšu tirgos emitētās eiroobligācijas, kā arī starptautiskā aizņēmuma programmas ietvaros saņemtais finansējums no Pasaules Bankas un EK, kura atmaksai resursi jau ir nodrošināti.

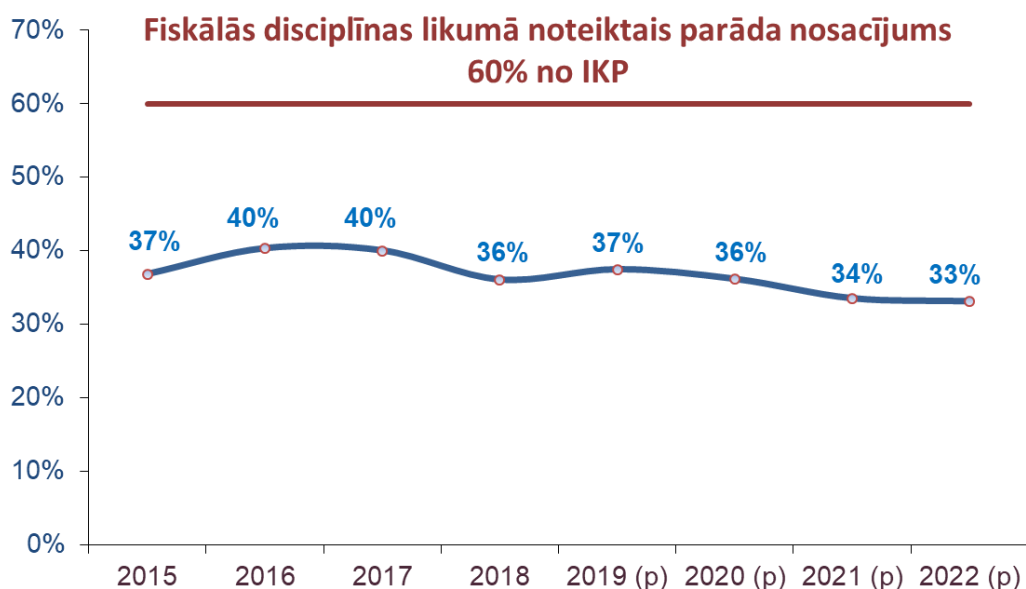
3.5.attēls. Centrālās valdības aizņēmumu atmaksas grafiks
(līdz 2019.gada 31.martam uzņemtās saistības, nominālvērtībā)

* nav iekļauti sektori S130130, S130140, S130330, S130340, kā arī pieprasījuma un īstermiņa noguldījumi; aprēķinos izmantoti ECB 29.03.2019. noteiktie valūtu kursi

Kopējās finansēšanas nepieciešamības segšanai 2019. – 2021.gadā plānots veikt savlaicīgu aizņemšanos finanšu tirgos, lai, nodrošinot valsts parāda pārfinansēšanas riska vadību atbilstoši Valsts parāda un naudas līdzekļu vadības stratēģijai, pārfinansētu uzņemtās valsts parāda saistības ar aizņēmumu likmju un termiņu ziņā labvēlīgiem nosacījumiem. Investoru uzticība Latvijas valsts kredīspējai un stabils investīciju kategorijas valsts kredītreitings nodrošina stabilu pamatu uzņemto parāda saistību sekmīgai pārfinansēšanai turpmākajos gados.

Ņemot vērā stratēģisku pieeju aizņemšanās pasākumu organizēšanā, lai nodrošinātu valsts parāda pārfinansēšanas riska novēršanu un valsts parāda vadības izdevumu optimizēšanu vidējā termiņā un ilgtermiņā, tuvākajos gados ārējā aizņēmuma instrumenti joprojām veidos būtiskāko daļu no kopējā piesaistāmā finanšu resursu apjoma. VK, 2019.gada februārī emitējot jaunas 30 gadu obligācijas 700 milj. *euro* apmērā ar fiksētu kupona (procentu) likmi 1,875%, labvēlīgā finanšu tirgus situācijā ar izdevīgiem nosacījumiem ir piesaistījusi lielāko daļu no 2019.gada plānotā aizņemšanās apjoma starptautiskajos finanšu tirgos, nodrošinot resursus gan kārtējā gada finansēšanas vajadzībām, gan 2020.gada janvārī plānotajai ASV dolāros denominētu eiroobligāciju dzēšanai 533,5 milj. *euro* ekvivalentā. Aizņēmumus starptautiskajos tirgos arī turpmāk plānots balstīt uz publiskiem darījumiem globālajos finanšu tirgos, veicot vidēja termiņa un ilgtermiņa etalona eiroobligāciju emisijas galvenokārt Eiropas finanšu tirgū, kā arī vērstoties pie citu reģionu investoriem. Iekšējā finanšu tirgū arī turpmāk plānots uzturēt pieprasījumam atbilstošu vērtspapīru piedāvājumu primāro dīleru sistēmas ietvaros, sekmējot valsts vērtspapīru tirgus aktivitāti un likviditāti.

2018.gadā ir iezīmējusies vispārējās valdības parāda samazināšanās tendence, ko sekmēja gan IKP izaugsme, gan valsts parāda tendences, gan pie vispārējās valdības pieklasificēto uzņēmumu parādsaistību samazinājums. Turpinot ilgtspējīgas fiskālās politikas īstenošanu, vidējā termiņā prognozējama vispārējās valdības parāda līmeņa stabilizēšanās un turpmākā samazināšanās attiecībā pret IKP, pārliecinoši ievērojot FDL noteikto parāda nosacījumu (skat. 3.6.attēlu).

3.6.attēls. Vispārējās valdības parāda attīstības tendences (% no IKP)
p -prognoze

4. PIELIKUMS

4.3. Vispārējās valdības budžeta bilances un parāda prognožu salīdzinājums ar Latvijas Stabilitātes programmu 2018. – 2021.gadam

IKP pieaugums 2018.gadā bija būtiski straujāks, nekā to paredzēja Latvijas Stabilitātes programmas 2018. – 2021.gadam scenārijs. Straujāka ekonomikas izaugsme 2018.gadā bija saistīta galvenokārt ar spēcīgāku, nekā prognozēts, investīciju aktivitātes pieaugumu, bruto pamatkapitāla veidošanai palielinoties par 16,4%, kā ar labvēlīgāku, nekā prognozēts, attīstību atsevišķās ekonomikas nozarēs, tostarp transportā un finanšu pakalpojumos. Arī sabiedriskā patēriņa pieaugums 2018.gadā bija nedaudz straujāks, nekā paredzēja Latvijas Stabilitātes programmas 2018. – 2021.gadam scenārijs. Savukārt privātā patēriņa un eksporta pieauguma tempi bija nedaudz zemāki nekā bija prognozēts iepriekšējās Stabilitātes programmas scenārijā.

Atbilstoši jaunākajam izaugsmes scenārijam IKP pieauguma prognoze 2019.gadam ir 3,2%, kas ir par 0,2 procentpunktiem mazāk, nekā paredzēja iepriekšējās Stabilitātes programmas scenārijs. IKP pieauguma prognozes samazinājums saistīts galvenokārt ar ekonomiskās izaugsmes palēnināšanos pasaulē un Latvijas galvenajos ārējos tirgos, kā arī ar augsto 2018.gadā sasniegto bāzi. IKP pieauguma prognozes 2020. un 2021.gadam nav mainītas un saglabājas attiecīgi 3,0% un 2,9% līmenī.

4.5.tabula. Salīdzinājums ar 2018. – 2021.gada Stabilitātes programmas prognozēm

	EKS kods	2018	2019	2020	2021	2022
IKP pieaugums (%)	B1g					
2018.gads		4,0	3,4	3,0	2,9	-
2019.gads		4,8	3,2	3,0	2,9	2,9
Izmaiņas		0,8	-0,2	0,0	0,0	-
Faktiskā budžeta bilance (% no IKP)	B.9					
2018.gads		-0,9	-0,9	-0,4	-0,4	-
2019.gads		-1,0	-0,5	-0,4	-0,2	-0,3
Izmaiņas		-0,1	0,4	0,0	0,14	-
Vispārējās valdības kopējais parāds (% no IKP)						
2018.gads		38,4	37,4	38,0	35,6	-
2019.gads		35,9	37,4	36,1	33,5	33,1
Izmaiņas		-2,5	-0,0	-1,9	-2,1	-

Atbilstoši CSP publicētajai informācijai par vispārējās valdības budžeta deficīta un parāda rezultātiem par 2018.gadu Latvijas vispārējās valdības budžeta deficīts 2018.gadā bija 1,0% no IKP, kas ir par 0,1% no IKP augstāks nekā prognozēts iepriekšējā Stabilitātes programmā. Neskatoties uz to, ka nodokļu ieņēmumi bija augstāki nekā prognozēts, īpaši strauju kāpumu novērojot uzņēmumu ienākuma nodoklim, un izdevumi sociālajiem pabalstiem tika veikti mazākā apjomā, ņemot vērā, ka faktiskais slimības, bezdarbnieku un vecāku pabalstu saņēmēju skaits bija mazāks par prognozēto, augstāku deficītu noteica lielāki nacionālā līdzfinansējuma izdevumi ES fondu projektiem, kā arī negatīvāki vispārējās valdības sektora komersantu darbības rezultāti nekā prognozēts iepriekšējā Stabilitātes programmā.

Aktualizētās vidēja termiņa prognozes paredz budžeta deficītu 2019.gadā 0,5% no IKP, 2020.gadā 0,4% no IKP, 2021.gadā 0,2% no IKP un 2022.gadā 0,3% no IKP. Vispārējās valdības budžeta deficīta prognozes ir balstītas uz aktualizētajiem strukturālās budžeta bilances mērķiem, kā arī ņemot vērā izmaiņas budžeta bilances cikliskajā komponentē.

5. PIELIKUMS

1d.tabula. Sektoru bilances

% no IKP	EKS kods	2018	2019	2020	2021	2022
1. Tekošais un kapitāla kods	B.9	0,1	-0,7	-1,6	-2,1	-3,1
t.sk.:						
- Preču un pakalpojumu bilance		-1,2	-2,5	-3,2	-3,8	-4,4
- Ienākumu un pārvedumu bilance		-0,5	0,3	0,0	0,0	-0,3
- Kapitāla kods		1,7	1,6	1,6	1,7	1,6
2. Neto aizdevumi/ aizņemšanās privātajā sektorā	B.9	1,1	-0,2	-1,2	-1,9	-2,8
3. Neto aizdevumi/ aizņemšanās vispārējās valdības sektorā	EDP B.9	-1,0	-0,5	-0,4	-0,2	-0,3
4. Statistiskā novirze		0	0	0	0	0

2a.tabula. Vispārējās valdības budžeta attīstība

	EKS kods	2018	2018	2019	2020	2021	2022
		milj. euro	% no IKP				
Neto aizdevumi (+) vai aizņēmumi (–) (B.9) pa apakš-sektoriem							
1. Vispārējā valdība	S.13	-295,4	-1,0	-0,5	-0,4	-0,2	-0,3
2. Centrālā valdība	S.1311	-319,6	-1,1	-0,9	-0,8	-0,5	-0,6
3. Pavalsts valdība	S.1312						
4. Vietējā valdība	S.1313	-214,2	-0,7	-0,3	-0,1	0,0	0,0
5. Sociālās nodrošināšanas fondi	S.1314	238,4	0,8	0,7	0,4	0,3	0,3
Vispārējā valdība (S.13)							
6. Kopējie ieņēmumi	TR	11 066,3	37,5	36,2	35,9	35,4	34,9
7. Kopējie izdevumi	TE	11 361,8	38,5	36,7	36,4	35,6	35,2
8. Budžeta bilance	B.9	-295,4	-1,0	-0,5	-0,4	-0,2	-0,3
9. Procentu izdevumi	D.41	208,8	0,7	0,7	0,8	0,8	0,8
10. Primārā bilance		-86,6	-0,3	0,2	0,4	0,5	0,5
11. Vienreizēji un citi īslaicīgi pasākumi ⁹				0,1			
Ieņēmumu sadaļas							
12. Nodokļi kopā (12=12a+12b+12c)		6 320,5	21,4	20,7	20,9	20,8	20,6
12a. Ražošanas un importa nodokļi	D.2	4 160,3	14,1	14,1	14,3	14,2	14,0
12b. Ienākuma un mantas kārtējie nodokļi	D.5	2 149,8	7,3	6,5	6,6	6,6	6,6
12c. Kapitāla nodokļi	D.91	10,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
13. Sociālās iemaksas	D.61	2 758,4	9,3	9,4	9,4	9,4	9,4
14. Īpašuma ienākumi	D.4	280,2	0,9	0,7	0,5	0,2	0,2
15. Pārējie ieņēmumi		1 707,2	5,8	5,4	5,2	5,0	4,7
16. Kopējie ieņēmumi	TR	11 066,3	37,5	36,2	35,9	35,4	34,9
Nodokļu slogs (D.2*+D.5+D.61+D.91-D.995)		9 139,1	31,0	30,4	30,5	30,4	30,2
Izdevumu sadaļas							

⁹ Ieņēmumu daļa 18,2 milj. euro apmērā no Latvijai piešķirto emisijas kvotu izsolīšanas, kas notika 2018.gada novembrī un ir attiecināms uz apjoma pieaugumu ir iekļauta budžeta plāna projektā kā vienreizējs pasākums. Savukārt ieņēmumu pieaugums no šī darījuma, kas ir attiecināms uz cenas svārstībām 2019.gadā šajā budžeta plānā netiek uzskatīts par vienreizēju pasākumu.

17. Atlīdzība nodarbinātajiem un starppatēriņš	D.1+P.2	4 738,8	16,1	15,8	15,1	14,7	14,2
17a. Atlīdzība nodarbinātajiem	D.1	3 003,1	10,2	10,3	9,9	9,6	9,3
17b. Starppatēriņš	P.2	1 735,7	5,9	5,5	5,2	5,1	4,9
18. Sociālie maksājumi (18=18a+18b)		3 387,6	11,5	11,6	11,8	11,7	11,9
18a. Sociālie maksājumi bezdarbnieku pabalsti		120,0	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
18b. Sociālie pārvēdumi piešķirti caur tirgus ražotājiem	D.6311, D.63121, D.63131	375,9	1,3	1,2	1,2	1,2	1,3
18b. Sociālie pārvēdumi, kas nav sociālie pārvēdumi natūrā	D.62	3 011,7	10,2	10,4	10,6	10,5	10,7
19.=9. Procentu izdevumi	D.41	208,8	0,7	0,7	0,8	0,8	0,8
20. Subsīdijas	D.3	300,8	1,0	1,6	1,5	1,4	1,4
21. Bruto kopējā pamatkapitāla veidošana	P.51	1 596,7	5,4	5,1	4,9	4,7	4,4
22. Kapitālo izdevumu transferti	D.9	58,1	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1
23. Pārējie izdevumi		1 071,0	3,6	1,8	2,2	2,3	2,4
24.=7. Kopējie izdevumi	TE	11 361,8	38,5	36,7	36,4	35,6	35,2
Valdības patēriņš	P.3	5 226,8	17,7	17,8	17,2	16,9	16,1

* Ieskaitot ES budžetā iekasēto nodokļu daļu

2b.tabula. Prognozes pie nemainīgas politikas

	2018	2018	2019	2020	2021	2022
	milj. euro	% no IKP				
1. Kopējie ieņēmumi pie nemainīgas politikas	10 066,3	37,5	36,2	35,9	35,4	34,9
2. Kopējie izdevumi pie nemainīgas politikas	11 361,8	38,5	36,7	36,3	35,8	34,6

4.tabula. Vispārējās valdības parāda attīstība un parāda izmaiņas ietekmējošie faktori 2018. – 2028.gadā

% no IKP	EKS Kods	2018	2019	2020	2021	2022
1. Bruto parāds		35,9	37,4	36,1	33,5	33,1
2. Bruto parāda izmaiņas		-0,7	3,5	0,8	-0,8	1,3
Kopējā parāda izmaiņas ietekmējošie faktori						
3. Primārā bilance		-0,3	0,2	0,5	0,4	1,0
4. Procentu maksājumi	EDP D.41	0,7	0,7	0,8	0,8	0,8
5. Krājumu izmaiņas, t.sk.		-1,7	3,0	0,4	-1,1	1,6
Valsts parāda netiešā procentu likme		1,9	2,2	2,3	2,2	2,5
Citi mainīgie						
6. Likvīdi finanšu aktīvi		8,4				
7. Neto finansiālais parāds (7=1-6)		27,6				
8. Parāda amortizācija		2,6	1,2	3,8	4,1	0,6
9. Ārvalstu valūtā denominētā parāda īpatsvars		10,5	10,0	4,4	1,3	1,2
10. Vidējā dzīšana		7,63 gadi				

5.tabula. Cikliskā attīstība

% no IKP	EKS Kods	2018	2019	2020	2021	2022
1. IKP pieaugums salīdzināmās cenās (%)	B1g	4,8	3,2	3,0	2,9	2,9
2. Faktiskā budžeta bilance	B.9	-1,0	-0,5	-0,4	-0,2	-0,3
3. Procentu izdevumi	D.41	0,7	0,7	0,8	0,8	0,8
4. Vienreizēji un citi īslaicīgi pasākumi¹⁰			0,1			
5. Potenciālā IKP pieaugums (%)		3,5	3,5	3,4	3,2	3,2
ieguldījums:						
- nodarbinātības		0,4	0,2	0,1	-0,1	-0,1
- kapitāla		1,2	1,3	1,3	1,3	1,3
- kopējās ražošanas faktoru produktivitātes		1,9	2,0	2,0	2,0	2,0
6. Starpība starp faktisko un potenciālo IKP (% no potenciālā IKP)		1,7	1,4	1,0	0,7	0,4
7. Budžeta bilances cikliskā komponente		0,7	0,5	0,4	0,3	0,2
8. Cikliski koriģētā bilance (2–7)		-1,7	-1,1	-0,8	-0,5	-0,5
9. Cikliski koriģētā primārā bilance (8+3)		-1,0	-0,3	0,0	0,3	0,3
10. Strukturālā bilance (8–4)¹¹		-1,7	-1,1	-0,8	-0,5	-0,5

6.tabula. Salīdzinājums ar Stabilitātes programmas 2018. – 2021.gadam prognozēm

	EKS kods	2018	2019	2020	2021	2022
IKP pieaugums (%)	B1g					
2018.gads		4,0	3,4	3,0	2,9	-
2019.gads		4,8	3,2	3,0	2,9	2,9
Izmaiņas		0,8	-0,2	0,0	0,0	-
Faktiskā budžeta bilance (% no IKP)	B.9					
2018.gads		-0,9	-0,9	-0,4	-0,4	-
2019.gads		-1,0	-0,5	-0,4	-0,2	-0,3
Izmaiņas		-0,1	0,4	0,0	0,14	-
Vispārējās valdības kopējais parāds (% no IKP)						
2018.gads		38,4	37,4	38,0	35,6	-
2019.gads		35,9	37,4	36,1	33,5	33,1
Izmaiņas		-2,5	-0,0	-1,9	-2,1	-

Datu avots: EC EPC AWG, The 2018 Ageing Report

¹⁰ Ieņēmumu daļa 18,2 milj. *euro* apmērā no Latvijai piešķirto emisijas kvotu izsolīšanas, kas notika 2018.gada novembrī un ir attiecināms uz apjoma pieaugumu ir iekļauta budžeta plāna projektā kā vienreizējs pasākums. Savukārt ieņēmumu pieaugums no šī darījuma, kas ir attiecināms uz cenas svārstībām 2019.gadā šajā budžeta plānā netiek uzskatīts par vienreizēju pasākumu.

¹¹ Lai atvieglotu datu salīdzināmību, strukturālā bilance 2019. un 2020. gadā ir parādīta kopā ar nodokļu reformas neto ieņēmumu samazinājumu, attiecīgi 0,5% no IKP un 0,3% no IKP, kas ir īslaicīgs un Latvijas fiskālajā ietvarā tiek atzīts par vienreizējo pasākumu, bet EK šo efektu ietver strukturālajā bilancē, jo ieņēmumus samazinošos/izdevumus palielinošos pasākumus EK kā likums neatzīst par vienreizējiem/īslaicīgajiem pasākumiem.

7a.tabula Netiešās saistības

% no IKP	2018
Valsts un pašvaldību galvojumi	1,4%
<i>No kurām saistīti ar finanšu sektoru</i>	0,8%

Finanšu ministra vietā
Veselības ministre

I. Viņķele

Gusāre 67083911
elina.gusare@fm.gov.lv